

Sygn. akt VIII Ca 90/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jadwiga Siedlaczek (spr.)
Sędziowie:	SSO Hanna Matuszewska SSO Włodzimierz Jasiński
Protokolant:	st. sekr. sąd. Izabela Bagińska

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2014 r. w Toruniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. S.**

przeciwko **Gminie Miasta T.**

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 30 grudnia 2013 r.

sygn. akt I C 1751/13

1/ oddala apelację;

2/ nie obciąża powoda A. S. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt VIII Ca 90/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2013r. Sąd Rejonowy w Toruniu w sprawie z powództwa A. S. przeciwko Gminie Miasta T. o ustalenie prawa do lokalu socjalnego: oddalił powództwo (pkt.1), zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, że: wyrokiem Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 11 grudnia 2006 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I C 1172/06 z powództwa (...) w T. przeciwko pozwanemu A. S. sąd nakazał pozwanemu A. S., aby wraz

z rzeczami opróżnił lokal mieszkalny oznaczony numerem(...) położony w T. przy ul. (...) i wydał go powodowi (...) w T. oraz ustalił, że pozwanemu nie przysługuje prawo do lokalu socjalnego. Wyrok został zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 5 stycznia 2007 r. W dniu 22 marca 2013 r. wierzyciel na podstawie powyższego wyroku zaopatrzony w klauzulę wykonalności złożył do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Toruniu Dariusza Zimnego wniosek o egzekucję świadczenia niepieniężnego w postaci opróżnienia lokalu mieszkalnego. W związku z powyższym wnioskiem zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne przeciwko A. S. (Km 3606/13). W toku egzekucji Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Toruniu Dariusz Zimny Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2013 r. zawiesił postępowanie egzekucyjne i zdecydował o zastosowaniu procedury określonej w art. 35 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2005 r., Nr 31, poz. 266 j. t. ze zm.). Na powyższą czynność komornika wierzyciel złożył skargę. Postanowieniem z dnia 4 września 2013 r. Sąd Rejonowy w Toruniu w sprawie o sygn. akt I Co 854/13 uwzględnił skargę i uchylił postanowienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Toruniu Dariusza Zimnego o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego.

Rozstrzygnięcie Sądu zostało zaskarżone zażaleniem złożonym przez dłużnika. Sąd Okręgowy w Toruniu Postanowieniem z dnia 22 października 2013 r. wydanym w sprawie o sygn. akt VIII Cz 589/13 oddalił zażalenie.

Od dnia prawomocnego orzeczenia eksmisji uległa pogorszeniu sytuacja finansowa A. S. oraz uległ pogorszeniu jego stan zdrowia.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Rejonowy wskazał, iż stan faktyczny sprawy ustalił na podstawie okoliczności bezspornych, dokumentów przedłożonych przez powoda oraz dokumentów znajdujących się w aktach sprawy XI Co 191/13, którym w pełni dał wiarę.

Sąd I instancji podkreślił, iż istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy powodowi przysługuje prawo do lokalu socjalnego od pozwanego na podstawie art. 35 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2005 r., Nr 31, poz. 266 j. t. ze zm.) w związku z eksmisją orzeczoną przez Sąd Rejonowy w Toruniu wyrokiem z dnia 11 grudnia 2006 r. w sprawie o sygn. akt I C 1172/06.

W ocenie Sądu rejonowego mając na względzie zebrany w sprawie materiał dowodowy oraz obowiązujące normy prawa i dorobek orzecznictwa w zakresie ich wykładni, na tak postawione pytanie należało udzielić odpowiedzi negatywnej. Przed przystąpieniem jednak do zasadniczych rozważań Sąd Rejonowy odniósł się do zarzutu najdalej idącego, a mianowicie zarzutu stanu rzeczy osądzonej (res iudicata). W ocenie sądu zarzut ten był chybiony. Powaga rzeczy osądzonej zachodzi w przypadkach, gdy zapadło już prawomocne rozstrzygnięcie dotyczące tego samego przedmiotu postępowania, które toczyło się między tymi samymi stronami. Podmioty związane są powagą rzeczy osądzonej niezależnie od tego, po której stronie procesu występują. W sprawie o sygn. akt I C 1172/06 Sąd orzekł w wyroku z 11 grudnia 2006 r., że pozwanemu A. S. nie przysługuje uprawnienie do lokalu socjalnego. Była to sprawa z powództwa (...) w T..

W konsekwencji uznać należy, że Sąd wprawdzie orzekł o uprawnieniu A. S. do lokalu socjalnego, jednakże inne były strony procesu.

Po przesądzeniu powyższego Sąd i instancji wskazał, że przepisy ustawy o ochronie prawa lokatorów przewidują szczególnie powództwo o ustalenie prawa do lokalu socjalnego. Zgodnie z przepisem art. 35 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2005 r., Nr 31, poz. 266 j. t. ze zm.) osobie, o której mowa w art. 14 ust. 4, przysługuje uprawnienie do lokalu socjalnego, jeżeli przed dniem wejścia w życie ustawy została objęta orzeczeniem sądowym, chociażby nieprawomocnym, nakazującym opróżnienie lokalu, lub ostateczną decyzją administracyjną, o której mowa w art. 34, a orzeczenie to lub decyzja nie zostały wykonane przed dniem wejścia w życie ustawy. Na żądanie osoby, o której mowa w ust. 1, o uprawnieniu do lokalu socjalnego orzeka sąd w sprawie przeciwko gminie właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu. Roszczenie

to wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu sześciu miesięcy od zawiadomienia uprawnionego przez komornika lub organ, o którym mowa w art. 34, o przysługującym uprawnieniu. Przepis art. 14 ust. 6 stosuje się odpowiednio.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd Rejonowy wskazał, że art. 35 cyt. Ustawy dotyczy jedynie wyroków zapadłych pod rządami poprzednich przepisów tj. przed wejściem w życie ustawy o ochronie praw lokatorów, co miało miejsce w dniu 1 lipca 2001 r., pod warunkiem spełnienia dalszych przesłanek z art. 14 ust. 4 cyt. Ustawy.

Natomiast wyrok nakazujący pozwanemu opróżnienie zapadł w dniu 11 grudnia 2006 r., a więc po wejściu w życie aktualnie obowiązującej ustawy. Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 35 cyt. Ustawy a contrario Sąd Rejonowy oddalił powództwo orzekając o kosztach na podstawie art. 98 k.p.c.

Powód złożył apelację od powyższego wyroku zaskarżając go w całości i zarzucając:

- naruszenie przepisu art. 35 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego poprzez błędną jego wykładnię

- naruszenie art. 5 poprzez jego niezastosowanie

- naruszenie przepisu art. 102 kpc poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o :

- zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania w I instancji

- zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego

ewentualnie

uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Ustalony stan faktyczny jak i ocena prawna dokonana przez Sąd Rejonowy jest prawidłowa i Sąd Okręgowy w całości je podziela. W świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie ulega wątpliwości iż obecnie powód jest osobą przewlekle chorą, zaliczoną do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności a jego miesięczny dochód to zasiłek w wysokości 529, zł. Ustalenie to jednak nie ma wpływu na wynik sprawy.

W stanie prawnym sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. 2005 r. Nr 31 poz. 266 ze zm., dalej powoływanej jako u.o.p.l.) przepisy nie przewidywały przypadków obligatoryjnego przyznania lokalu socjalnego. Obowiązująca poprzednio ustawa o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych w art. 36 ust. 1 w pierwotnym brzmieniu przewidywała jedynie, że sąd „może w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu orzec o uprawnieniu najemcy do otrzymania lokalu socjalnego”. Począwszy od wejścia w życie u.o.p.l. tj. od 10 lipca 2001 r. obowiązkiem sądu stało się w każdym przypadku badanie i przesądzenie, pozytywne lub negatywne, w sentencji wyroku eksmisyjnego czy byłemu lokatorowi przysługuje uprawnienie do otrzymania lokalu socjalnego. W odniesieniu do określonych kategorii osób, wskazanych w art. 14 ust.4 u.o.p.l., przyznanie lokalu socjalnego stało się obligatoryjne.

Mając na uwadze, że w momencie wejścia w życie nowej ustawy w obiegu funkcjonowało szereg niewykonanych jeszcze wyroków eksmisyjnych, w których pominięto orzeczenie o lokalu socjalnym, a które dotyczyły m.in. takich osób, które w nowym stanie prawnym byłyby uprawnione do otrzymania lokalu socjalnego, ustawodawca rozciągnął jej funkcję gwarancyjną także na te osoby. I tak, zgodnie art. 35 ust. 1 u.o.p.l. Osobie, o której mowa w art. 14 ust. 4, przysługuje

uprawnienie do lokalu socjalnego, jeżeli przed dniem wejścia w życie ustawy została objęta orzeczeniem sądowym, chociażby nieprawomocnym, nakazującym opróżnienie lokalu, lub ostateczną decyzją administracyjną, o której mowa w art. 34, a orzeczenie to lub decyzja nie zostały wykonane przed dniem wejścia w życie ustawy. W myśl natomiast ust. 2 zd. 1 i 2, na żądanie osoby, o której mowa w ust. 1, o uprawnieniu do lokalu socjalnego orzeka sąd w sprawie przeciwko gminie właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu. Roszczenie to wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu sześciu miesięcy od zawiadomienia uprawnionego przez komornika lub organ, o którym mowa w art. 34, o przysługującym uprawnieniu.

Wykładnia przytoczonej regulacji nie pozostawia najmniejszych wątpliwości, że jej hipoteza obejmuje wyłącznie wyroki eksmisyjne zapadła pod rządami poprzednich przepisów – pod warunkiem spełnienia dalszych przesłanek z art. 14 ust. 4 u.o.p.l. Tymczasem wyrok nakazujący pozwanemu opróżnienie lokalu mieszkalnego zapadł w dniu 11 grudnia 2006 r. (I C 1172/06 Sądu Rejonowego w Toruniu) a więc po wejściu w życie aktualnie obowiązującej u.o.p.l.. Co trzeba podkreślić, wyrok ten jest kompletny, gdyż zawiera w sentencji rozstrzygnięcie w przedmiocie lokalu socjalnego w postaci stwierdzenia, że dłużnikowi lokal taki nie przysługuje. W tym stanie rzeczy wykluczone jest wszczynanie wobec dłużnika postępowania przewidzianego w art. 35 u.o.p.l., która przecież służy tylko takim osobom, co do których eksmisje orzeczono w poprzednim stanie prawnym.

Podstawy do wytoczenia powództwa o ustalenie uprawnienia do lokalu socjalnego nie można upatrywać, jak chce tego skarżący w treści art. 35 ust. 4 u.o.p.l. Zgodnie z tą regulacją jeżeli w toku postępowania egzekucyjnego okaże się, że obowiązkiem opróżnienia lokalu objęta jest osoba, o której mowa w art. 14 ust. 4, to 1) komornik zawiadamia tę osobę, że może wystąpić z powództwem o ustalenie uprawnienia do lokalu socjalnego w terminie 6 miesięcy od zawiadomienia przez komornika o przysługującym uprawnieniu; 2), komornik z urzędu zawiesza postępowanie egzekucyjne; 3), komornik o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego zawiadamia prokuratora.

W literaturze można odnaleźć pogląd, iż przytoczone unormowanie ma pełne zastosowanie do wyroków wydanych po 10 lipca 2001 r., jeżeli sąd w wyroku eksmisyjnym stwierdził, że uprawnienie do otrzymania lokalu socjalnego nie przysługuje dłużnikowi, a okoliczności sprawy w tym zakresie uległy zmianie po wydaniu wyroku (I. Kunicki [w:] Kodeks, t. III pod red. K. Piaseckiego, A. Marciniaka, Nb 43 do art. 1046; H. Pietrkowski [w:] Kodeks, t. 4 pod red. T. Erecińskiego, s. 700, cyt. za M. Krakowiak [w:] J. Jankowski (red.), Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz, komentarz do art. 1046k.p.c., Legalis). Zdaniem niektórych komentatorów, ustawodawca jedynie w ust. 1 art. 35 ograniczył zakres jego zastosowania do osób – określonych art. 14 ust. 4 – objętych orzeczeniem sądowym wydanym przed dniem w życie ustawy, zaś ratio legis art. 34 ust. 4 przemawia za szerokim stosowaniem tego przepisu (ibidem).

W ocenie Sądu Okręgowego w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, stanowisko to budzi uzasadnione wątpliwości. Nie jest ono zresztą jednolicie przyjmowane w piśmiennictwie. Z. Knypl jest zdania, że przepisy u.o.p.l. nie chronią tych osób, które spełniły przesłanki z art. 14 ust. 4 po uprawomocnieniu się wyroku wydanego po dniu 10 lipca 2001 r. (Z. Knypl, Eksmisja i prawa człowieka. Wykonywanie eksmisji z lokali mieszkalnych, Sopot 2012, s. 135). Prima facie można by rzeczywiście twierdzić, że art. 35 ust. 4 u.o.p.l., nie zawiera, w przeciwieństwie do ust. 1, dodatkowego wymagania, aby wyrok eksmisyjny zapadł pod rządami poprzednich przepisów, co mogłoby sugerować, że procedura z ust. 4 może zostać zainicjowana także wobec osób, przeciwko którym zapadły wyroku pod rządami obecnej ustawy. Taka interpretacja byłaby jednak nie do pogodzenia z wynikiem wykładni systemowej. Należy odwołać się do argumentu a rubrica, zgodnie z którym przepis prawny należy interpretować z uwzględnieniem jego miejsca w systematyce aktu prawnego, w którym jest on zawarty (np. J. Wróblewski: Rozumienie prawa i jego wykładnia, Wrocław 1990, s. 74; L. Morawski, Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz, Toruń 2002, s. 198-199). Systematyka art. 35 u.o.p.l. wskazuje, że jej zakres podmiotowy określa ust. 1, a kolejne jednostki redakcyjne mają charakter norm technicznych, regulujących tryb postępowania organów egzekucyjnych w razie wystąpienia okoliczności z ust. 1. Zatem tylko art. 35 ust. 1 stanowi materialnoprawną podstawę wystąpienia z powództwem o ustalenie uprawnienia do lokalu socjalnego. Takiego charakteru nie ma już, i to tym bardziej o szerszym zakresie, ust. 4, który może być interpretowany wyłącznie jako nakładający na organ egzekucyjny obowiązek zawiadomienia osoby określonej w możliwości wystąpienia z pozwem. Prawo to musi bowiem istnieć obiektywnie; jego powstanie nie wynika przecież z działania organu egzekucyjnego lecz musi mieć swoje źródło w wyraźnym przepisie ustawy.

Organ egzekucyjny jedynie zawiadamia o przysługującym prawie, a logiczne jest że może to czynić jedynie w sytuacji, gdy osobie zawiadamianej uprawnienie do wystąpienia z powództwem przysługuje (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2007 r. III CZP 61/07, OSNC z 2008 r. nr 7-8 poz. 88).

Powyższa wykładnia pozostaje w zgodzie z dyrektywą zakazującą rozszerzającej wykładni wyjątków. Nie ma bowiem wątpliwości, że mechanizm przewidziany w art. 35 ust. 1 u.o.p.l. jest instytucją szczególną, zatem jego wykładnia powinna być ścisła, wykluczająca interpretację zmierzającą do udzielenia ochrony prawnej poza wypadkami wyraźnie w ustawie przewidzianymi. Art. 35 ust. 4 u.o.p.l. nie rozszerza kategorii uprzywilejowanych osób, lecz jest jedynie instrumentem realizacji ochrony osób określonych w art. 35 ust. 1.

Odmienne rozumienie art. 35 ust. 4 u.o.p.l. byłoby też nie do zaakceptowania z uwagi na sprzeczność z podstawowymi zasadami procesu cywilnego w postaci prawomocności materialnej orzeczeń co do istoty sprawy oraz powagi rzeczy osądzonej. Pozwalałoby przecież długotrwale sparaliżować każde postępowanie egzekucyjne prowadzone w oparciu o tytuł egzekucyjny zapadły pod rządami nowej ustawy i zawierający negatywne orzeczenie w przedmiocie lokalu socjalnego, pod pretekstem zmiany okoliczności i zaistnienia po stronie osoby eksmitowanej przesłanek z art. 14 ust. 4. u.o.p.l.

Niezasadny był również zarzut dotyczący naruszenia art. 5 kc. Z uzasadnienia apelacji wynika iż powód zarzuca wierzycielowi, że zwlekał z przeprowadzeniem egzekucji od 2006r przynajmniej jednocześnie iż w 2006r kiedy sąd orzekł o opróżnieniu lokalu powodowi nie przysługiwało uprawnienie wynikające z art. 14 ustęp 4 ustawy. Powód zapomina jednak o tym iż to on sam przez wiele lat zwlekał z realizacją obowiązku nałożonego na niego wyrokiem z dnia 11 grudnia 2006 r i to na apelującym ciążył obowiązek opuszczenia lokalu i winien to uczynić sam nie czekając na egzekucję wyroku. Egzekucja jest ostatecznym środkiem do realizacji powinności wynikającej z orzeczenia sądu. W tamtym czasie powód miał zupełnie inną sytuację finansową i zdrowotną, mógł bez przeszkód wynająć inny lokal i się wyprowadzić.

Z tych wszystkich względów w ocenie Sądu Okręgowego należy odwołać się do wyniku wykładni systemowej i przyjąć, że nie jest dopuszczalne odrębne powództwo o ustalenie uprawnienia do lokalu socjalnego, jeżeli wyrok nakazujący opróżnienie lokalu zapadł pod rządami ustawy z 21 czerwca 2001 r. i zostało w nim zawarte rozstrzygnięcie w przedmiocie lokalu socjalnego.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy oddalił apelację (art. 385 k.p.c.). Sąd uznał też za uzasadnione nieobciążanie skarżącego kosztami postępowania apelacyjnego, mając na uwadze jego ciężką sytuacją życiową (art. 102 k.p.c.).